

LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

PAŽYMA

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS TAUTYBĖS PAGRINDU TEIKIANT INFORMACIJĄ APIE UKRAINIEČIŲ ĮDARBINIMO PRIVALUMUS

2016-10-24 Nr. (16)SN-155)SP-115

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – ir Tarnyba) 2016 m. rugsėjo 30 d. elektroniniu paštu gautas pareiškėjo (duomenys neskelbtini) (toliau – ir pareiškėjas) skundas dėl UAB „Personalo importo sprendimai“ (toliau – ir bendrovė) interneto tinklalapyje <http://ukrainieciai.lt> teikiamos informacijos, kurioje, be kita ko, akcentuojami kvalifikuotų ukrainiečių įdarbinimo privalumai: „dirba atsakingiau, motyvuočiau ir daugiau už analogišką darbo užmokestį; dirba efektyviau 1,5 karto; 9 proc. mažesni mokesčiai; 20 proc. mažesni darbo užmokesčio kaštai; per 1 mėnesį išspręsta laisvos darbo vietos problema“.

Lygių galimybių kontrolierė A. Lobačevskytė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 25 str. 1 ir 2 dalimis, 2016 m. spalio 10 d. raštu Nr.(16)SN-155)S-800 kreipėsi į UAB „Personalo importo sprendimai“, prašydama pateikti paaiškinimą: kokiu pagrindu interneto tinklalapyje <http://ukrainieciai.lt> nurodyti aukščiau išvardinti ukrainiečių privalumai; kokie faktai/duomenys patvirtina aplinkybes, jog ukrainiečiai dirba atsakingiau, motyvuočiau ir efektyviau 1,5 karto; kokios tautybės darbuotojai turėti omenyje, jog dirba ne taip atsakingai, motyvuotai ir efektyviai kaip ukrainiečiai; vadovaujantis kokiais teisės aktais nurodoma, jog įdarbinus ukrainiečius taikomi mažesni mokesčiai ir darbo užmokesčio kaštai. Taip pat prašyta pateikti kitą, reikšmingą informaciją, susijusią su interneto tinklalapyje <http://ukrainieciai.lt> teikiama informacija dėl ukrainiečių įdarbinimo privalumų.

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija 2016 m. spalio 12 d. raštu Nr. (8.6-74)SD-6115 „Dėl (duomenys neskelbtini) paklausimo persiuntimo“ persiuntė Tarnybai gautą (duomenys neskelbtini) elektroninį paklausimą dėl galimai diskriminacinio skelbimo.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė :

1. UAB „Personalo importo sprendimai“ 2016 m. spalio 17 d. raštu Nr. S-2/2016 pateikė paaiškinimus, kuriuose nurodoma, jog bendrovės puslapyje pateikiama informacija apie ukrainiečių įdarbinimo privalumus pateikta remiantis bendra praktika, klientų atsiliepimais ir jų pateikta informacija. Atvykusių į Lietuvą užsieniečių tikslas yra užsidirbti kuo daugiau pinigų, todėl jie linkę dirbti ir viršvalandžius bei savaitgaliais. Taip pat nurodoma, kad bendrovė norėjo akcentuoti, jog ukrainiečiai yra labiau motyvuoti nei Lietuvoje dirbantys asmenys, nepriklausomai nuo jų tautybės. Užsieniečiai nėra draudžiami privalomuoju sveikatos draudimu, todėl bendrovė nurodė, jog užsieniečiams taikomi mažesni mokesčiai.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a :

1. Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar UAB „Personalo importo sprendimai“ interneto tinklalapyje <http://ukrainieciai.lt> teikiama informacija, kurioje akcentuojami kvalifikuotų ukrainiečių įdarbinimo privalumai, nėra diskriminacinio pobūdžio bei neprieštarauja Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 8 str. 2 p. išdėstyti nuostatai, reglamentuojančiai lygių galimybių įgyvendinimą vartotojų teisių apsaugos srityje.

2. Pažymėtina, jog tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija, pačia bendriausia šio žodžio prasme, reiškia teisių sumažinimą arba atėmimą tam tikrai kategorijai asmenų dėl kokių nors požymių. Diskriminacijos sąvoka paprastai siejama su lygių galimybių, lygiateisiškumo pažeidimu, o nediskriminavimas – su asmenų lygus traktavimo, lygių galimybių realizavimo kategorijomis. Konstitucinė diskriminacijos samprata atskleidžiama, pasiremiant Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 str., kuriame numatyta, kad įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs ir nurodoma, jog žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas pažeidžiamas,

kai tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, yra kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisintinas. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama, kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, draudžia bet kokią diskriminaciją, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos.

3. Lygių galimybių įstatymo 8 str. 2 p. nustato, jog įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo: suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad šioje informacijoje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu ir nebūtų formuojamos visuomenės nuostatos, kad dėl šių požymių asmuo yra pranašesnis ar menkesnis už kitą.

UAB „Personalo importo sprendimai“ interneto tinklalapyje <http://ukrainieciai.lt> nurodoma, jog bendrovės specializacija yra kvalifikuotų specialistų iš Ukrainos paieška įdarbinimui Lietuvoje. Siūlomi darbuotojai iš Ukrainos gali dirbti šiose srityse: logistika, statyba, maitinimo sektorius, gamyba, biuro darbuotojai, paslaugų sfera. Darbuotojų iš Ukrainos privalumai: „dirba atsakingiau, motyvuočiau ir daugiau už analogišką DU; ukrainiečiai dirba efektyviau 1,5 karto; 9% mažesni mokesčiai; 20 proc. mažesni darbo užmokesčio kaštai; per 1 mėnesį išspręsta laisvos darbo vietos problema“.

Vertinant bendrovės išdėstytus privalumus, pastebėtina, jog, vartojant būdvardžių ir/ar prieveiksmių laipsniavimą, net neatsižvelgiant į tai, apie kokį konkretų asmenį ar tam tikrą žmonių grupę suteikiama informacija, formuojama nuostata, jog jis/jie yra pranašesni už kitą (- us).

Bendrovė, argumentuodama interneto tinklalapyje <http://ukrainieciai.lt> pateiktos informacijos teisėtumą, nurodė, kad užsienio piliečiai į kitą šalį atvyksta dirbti, siekdami kuo didesnio darbo užmokesčio, todėl linkę dirbti viršvalandžius bei savaitgaliais, yra labiau motyvuoti.

Pažymėtina, jog įstatymas, reglamentuojantis darbo laiko trukmę, – Lietuvos Respublikos darbo kodeksas, taikomas visiems darbuotojams, dirbantiems Lietuvoje, nepaisant tautybės, kilmės, rasės ir pan., todėl ir ukrainiečių, dirbančių Lietuvoje, dirbami viršvalandžiai negali viršyti Darbo kodekso 144 str. nustatytos darbo laiko trukmės, atitinkamai ir užsidirbti daugiau negali. Aplinkybė, jog dirbant viršvalandžius bus sudaryta galimybė užsidirbti daugiau, motyvuoja visus darbuotojus, norinčius gauti didesnę darbo užmokestį, nepriklausomai nuo tautybės.

Kritiškai vertintinas bendrovės teiginys, jog ukrainiečiai Lietuvoje gyvena be šeimų, todėl skiria visą laiką darbui ir uždarbiui. Taikant analogiją, kitų tautybių asmenys, gyvenantys Lietuvoje, neturintys šeimų, taip pat skiria visą savo laisvą laiką darbui ir uždarbiui. Pagal šią logiką, motyvuoti yra tik tie darbuotojai, kurie neturi šeimų, o ne tam tikros tautybės atstovai, kuriuos išskiria bendrovė. Akivaizdu, jog bendrovės paaiškinimai yra neatitinkantys tikrovės.

Anot bendrovės, interneto tinklalapyje <http://ukrainieciai.lt> esantis teiginys, jog ukrainiečiai dirba 1,5 karto efektyviau, pateiktas remiantis išskirtinai klientų, įdarbinusių ukrainiečius, atsiliepimais. Kaip buvo paskaičiuotas ukrainiečių efektyvumas, bendrovė nenurodo. Akivaizdu ir visuotinai pripažįstama, kad darbuotojų efektyvumas priklauso be nuo tautybės, o nuo kitų savybių visumos.

Kaip vieną iš ukrainiečių tautos darbuotojų privalumų, bendrovė nurodo 9 proc. mažesnius mokesčius, kadangi užsieniečiai neprivalo mokėti privalomojo sveikatos draudimo įmokos.

Pagal Lietuvos Respublikos įstatymo dėl užsieniečių teisinės padėties 3 str. 1 d. užsieniečiai Lietuvos Respublikoje turi tas teises ir laisves, kurias numato Lietuvos Respublikos Konstitucija, tarptautinės sutartys, Lietuvos Respublikos įstatymai ir Europos Sąjungos teisės aktai; 2 d. užsieniečiai Lietuvos Respublikoje yra lygūs pagal įstatymus, neatsižvelgiant į jų lytį, rasę, tautybę, kalbą, kilmę, socialinę padėtį, tikėjimą, įsitikinimus ar pažiūras; 3 d. užsieniečiai, esantys Lietuvos Respublikoje, privalo laikytis Lietuvos Respublikos Konstitucijos, Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų.

Pagal Susitarimo tarp Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Ukrainos Vyriausybės „Dėl abipusio piliečių įdarbinimo“, įsigaliojusio 1995 m. rugpjūčio 11 d., 5 str. 1 d. darbuotojams taikomi įdarbinimo valstybės darbo santykius reglamentuojantys įstatymai.

Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo 6 str. 1 d. išvardinti asmenys, kurie privalo būti apdrausti privalomuoju sveikatos draudimu, tarp jų nėra asmenų, kurie neturi leidimo nuolat gyventi Lietuvoje. Galimai bendrovė įdarbina tik tuos asmenis, kurie neturi leidimo nuolat gyventi Lietuvoje, tačiau tai nereiškia, kad ilgainiui jų statusas nepasikeis. Atsižvelgiant į tai, kad šiuos teisinius santykius nustato įstatymai (poįstatyminiai teisės aktai), negalima juos interpretuoti kaip pranašumą prieš kitus darbuotojus, patenkančius po minėto įstatymo nurodytą nuostatą.

Aplinkybė, jog Lietuvos Respublikos piliečiai ir užsieniečiai, nuolat gyvenantys Lietuvos Respublikoje bei kiti asmenys, privalo mokėti privalomo sveikatos draudimo įmoką, negali būti vertinama kaip neigiama darbuotojų įdarbinimo sąlyga.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą reglamentavimą, paneigtinas ir dar vienas ukrainiečių privalumas – 20 proc. mažesni darbo užmokesčio kaštai.

Bendrovė nurodė, jog neturėjo tikslo išskirti ukrainiečių tautybės asmenis iš kitų tautybių ir suteikti jiems perdėto pranašumo. Pažymėtina, jog tyrimas vyksta ne dėl bendrovės tikslo ar veiklos pobūdžio (tarpininkavimo įdarbinant ukrainiečius Lietuvoje). Nagrinėjamu atveju vertinama, ar UAB „Personalo importo sprendimai“ interneto tinklalapyje <http://ukrainieciai.lt> teikiama informacija, kurioje akcentuojami kvalifikuotų ukrainiečių įdarbinimo privalumai, nėra diskriminacinio pobūdžio bei neprieštaruoja Lygių galimybių įstatymo 8 str. 2 p. išdėstyti nuostatai, reglamentuojančiai lygių galimybių įgyvendinimą vartotojų teisių apsaugos srityje.

4. Tai, kad bendrovė neturėjo tikslo išskirti ukrainiečių tautybės asmenis iš kitų tautybių ir suteikti jiems perdėto pranašumo, paneigia ne tik aukščiau išvardinti kriterijai, bet ir tos skilties pavadinimas „Kvalifikuotų ukrainiečių įdarbinimo privalumai“. Privalumas reiškia gerą savybę, pranašumą, privilegiją (<http://www.zodynas.lt/terminu-zodynas/p/privalumas>). Kriterijai, kuriuos vartoja bendrovė, apibūdindama ukrainiečių tautos darbuotojus, taip pat suponuoja nuomonę, jog jie yra geresni už kitus Lietuvoje dirbančius asmenis, nepriklausomai nuo jų tautybės. Tai patvirtino ir bendrovė.

Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas pažeidžiamas, kai tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, yra kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisintinas. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama, kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas Nr. 17/97).

Teikiant informaciją apie darbuotojus, nepriklausomai nuo jų lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, tikslinga nurodyti jų savybes, objektyviai išdėstant sugebėjimus. Formuluojant darbuotojų savybės negalima vartoti kalbos formų, kurios išryškina pranašumą prieš kitus. Nagrinėjamu atveju tikslinga būtų nurodyti, jog ukrainiečiai dirba atsakingai, motyvuotai; yra

darbštus; efektyviai išnaudoja darbo laiką ir sąnaudas; darbdavys moka užsieniečiams taikomus Lietuvos Respublikos mokesčius.

Konstatuotina, jog UAB „Personalo importo sprendimai“ interneto tinklalapyje <http://ukrainieciai.lt> teikiama informacija, kurioje akcentuojami kvalifikuotų ukrainiečių įdarbinimo privalumai, yra diskriminacinio pobūdžio ir prieštarauja Lygių galimybių įstatymo 8 str. 2 p. išdėstyti nuostatai, reglamentuojančiai lygių galimybių įgyvendinimą vartotojų teisių apsaugos srityje.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 24 str. 2 p. bei Lygių galimybių įstatymo 14 str. ir 15 str.,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Kreiptis į UAB „Personalo importo sprendimai“ ir siūlyti nutraukti lygias teises pažeidžiančius veiksmus, pakeičiant interneto tinklalapyje <http://ukrainieciai.lt> teikiamą informaciją, kurioje akcentuojami kvalifikuotų ukrainiečių įdarbinimo privalumai, suteikiant informaciją apie darbuotojus, kurioje nebūtų reiškiamas pranašumas prieš kitų tautų darbuotojus.

2. Su sprendimu supažindinti pareiškėją ir UAB „Personalo importo sprendimai“ vadovą, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministeriją.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė